

3 **Propositio .XII.**

Pollutio diurna vel nocturna dum sentit effluere/nō d3 violentē phiberi si pbabiliter estimet qd hmoi violentia frustra eēt. nihil omin⁹ p exercitatioē virtutis/ r p euasione pi culi videt expedies vt hō conet phibere q3 tū sentit vel expit q mode fieri posse. Quo niā etsi hec retentio nocere debeat corpi p derit aie. Natura deniq3 postmoduz vno modo vel alio/ talē hūore a se eicit. Patet in mulierib⁹ puerperis. quib⁹ sicant mā/ medū non elicit lac. alioqui semper fluere patū est. Sic pollutiones iste/ imo r pruritus/ tutius nō vtendo vel nō exercendo/ sed abstinendo vincunt. Sciūt expri etiā in puritu sēuali. **H**ec autē pollutō etiā in vigilia/ si in principio vsq3 ad finē ha/ beat iugiter rōez et voluntatē renitentē q3 tum pōt/ iuxta casū negocij/ volūtas repu/ tabit nedū nō peccasse mortaliter/ s3 mul/ tipliciter meruisse. Iuxta illud beate Lu/ cie Si me inuit3 corrueris/ mibi casti/ tas duplicabit ad coronā. Potest autē cas⁹ diurne pollutionis euenire circa eos qui habent de necessitate audire cōfessiones. vel aliqua talia cogitare vel agere/ ad que sequit aliqñ renitentib⁹ eis toro posse. r si bi pcauentib⁹ ab initio vsq3 ad finē/ talis passio fedicitatis. Qd si quis dicit/ omittat talis qui tam fragilis est r lubricus/ audi/ res/ confessiones. r pdicare. r silia. Rñdet q3 in multis casib⁹ non optet hoc fieri. ppter ne/ cessitatē cōsilij r euitationē scādali. r obli/ gationez officij. Sed qles sunt isti casus nō pōt generaliter arte determinari. Refera/ mus hoc ad illud qd sapiēs iudicabit cir/ cūstantiaz pditione pensata. **C**onsulo/ tū vt auditur⁹ cōfessiones in hmoi piculo/ accedat prepat⁹ cū timore r tremore. Auer/ tat insup quātū potest faciē seu oculū car/ nis r nō minus oculū mentis/ ab aspectu/ sensuali illi⁹ qui loquit vel cōfitef. sed ascē/ dat in arcē rōnis. Illicq3 recogitet aiām il/ lius velut egrotā r laucā. q3 caro non pro/ dest quicq3. Deniq3 celebratur⁹ si pōt of/ ficiū hoc differre post missam suā/ tutius/ agit. qm recēs hmoi fluxus plus impedit/ celebrationē q3 vetus. Cōstituat se pteca/ cōfessor in illo statu corporis in quo minus/ stimulatib⁹ vt ster. vel flectat genua. vel ali/ cubi se vsternat. **S**it insup sermo suus

dū ad talia ventū fuerit/ breuis r rigidus/ pferim vbi pfitens par⁹ est nō renitēte ve/ recūdia/ spōte totū vir⁹ euomere. Sed vbi/ per affabilitatē quandā optet a cōfitefē ni/ mis verecūdo/ nuditatē sue fedicitatis extor/ quere/ pfecto maius inest piculū. Sed si/ charitas ad hec feda scrutāda descēdat nō/ curiositas aut lubricitas/ iuuabit charita/ tis auctor deus. faciēs cū tēratione puen/ tum. **N**otent ad intellectū pleniorē pre/ missoz primo summa cōfessorū titulo. iij/ li. iij. de bigamis vbi querit quō pdit vir/ ginitas. Itē tractatū quē ascribit aliqui/ sancto Thome. sed magis apparet ex stilo/ r materia q3 sit Bonauēture q3 icipit. Qm/ fundamētū r ianuā. r est vtilis multū.

// Finis.

Dialogus sophie

r nature sup celibatu siue castitate ecclesia/ sticorū p eundē cancellariū cōpositus lug/ duni Anno dñi. M. cccc. cccij.

Dialogus apologeticus. p ce/ libatu ecclesiasticorū. cui⁹ col/ locutores sūt Sophia r na/ tura. cōtinet actus quatuor/ principales. **P**rim⁹ inue/ stigat finē humane pditionis. qui non est/ principalis vt generet. sed vt felix viuat. **S**ec⁹ rōcinādo cōcludit ipi nature/ q3 castitas moralis. nedū mrimonalis s3 eti/ am virginalis atq3 vidualis/ in multis est/ laudabilis. **T**ert⁹ h idē deducit de he/ roica castitate. qle nature discipulū/ vel co/ luerūt vel beatificauerūt vel cōsuluerunt. **Q**uart⁹ spēaliter insistit circa diuinale/ castitatē. qlis imponit ecclesiasticis viris/ vltro. cū ppetua mrimonij negatōe. cū de/ dicatōe ad deū. cū celebri reb⁹ sacris appli/ catōe. vbi tandē nature par est cū sophia. **A**lloquit in primis sophia (q3 sapiētia/ fronesis aut theologia d3) naturā. quā ex i/ spectōe cuiusdā dialogi/ p egregiū militē/ dñm Guilhermū Sayguet nouiter editi/ indignatā senserat/ tra votū castitatis sa/ cerdotū occidentalū/ ex pditione cōcilij ni/ ceni. Est igit principiū verborū suoz/ ve/ ritas euangelij. // Sophia.

Primus actus

Quānt eunuchi q seipfos castrauē/ runt/ propter regnū celozum. qui/ potest capere capiat. **D**ath. xij.

et verior. **Natura.** Faciã vt petis. gram
hñs tali p̄descẽsioni beniuole. Nã ad illa
que p̄misisti p̄rupta mō scandere vires
nō sufficiũt. **Soph.** Coualesces tandẽ
me duce meoq; lūe. sic q; potēs fies. Dic
interim de petito. **Natura.** Dagnus i
ter meos cultor Aristoteles nec a meaz se
mitis rōnũ deuiãs hac z illac. more pluri
moz/ clusit z p̄stituit in ethicis suis. fe
licitatẽ hois in p̄tẽplatione prime cause
qm̄ illa est opatio optime potentie hois/
circa optimũ obiectũ suũ. De hic quid sto
ici. quid epicurei. quidq; platonici/ sense
runt de fine hois/ sum prompta referre.
Soph. Gra. Sufficit ad p̄ns hocvnicũ
pro re quã agimus verbuz Aristotelis tui
qm̄ p̄ oia cõsonũ est mihi meisq; discipli
nis. Sed altiora nostra migrare non va
luit. deficiebat sibi creaturaz scala. p̄ quã
semp̄ enisus est ad veritatem. nō habēs et
te natura/ viã alterã. Propterea me dedit
deus filijs hoim quatenus deducere eos
ab illa felicitatis arce in qua stetit Aristo
teles/ ad principiũ felicitatis eterne supra
modũ sublimioris. quã xps noster creden
dam/ p̄ me meosq; infallibili reuelatione.
firmavit. **Natura.** Sic ita. Quid valz tã
dem iste circũtus ad rem primo p̄positã/
de concordia castitatis eunuchoz/ sp̄ote
castratoz/ cũ mea lege de multiplicatione
filioz. quales vtq; gignere nequeũt q̄ ma
nere volunt aut forte cogunt eunuchi vel
castrati. prout apud tuos quos ecclesiasti
cos nomiant/ copiam videmus ingentes.
Soph. Lerte p̄ omẽz modũ rite p̄cessi
mus. dum finẽ inuestigauimus hũane cõ
ditõnis. qz finis est qui rebz omnibz neces
sitatẽ legis imponit. Ad quem nō aspi
cientes/ circa humanũ genus delirant in
tolerabiliter. simile de hominibz vt de iu
mentis z brutis ferentes iudiciũ. **Natu
ra.** Perge vltra. **Soph.** Pergo docēs
et concessis tuis. q̄ laudabilis nedum mi
hi sed tibi tuisq; castitas esse debet. Non
dicam in omnibz et singulis. alioquin p̄i
rer successio. sed in nonnullis nec paucis.
Natura. Dicoz si potueris hec ostende
re. **Sophia.** Ostendam ne dubites. de
sit tãtũmodo auida temerarie p̄radictõis
proteruia. **Natura.** Deerit spondeo.

Secundus actus
principalis.

Nobis de castitate. **Soph:** **D**
locuturis. oportet ne fallat eq/
uocatio cognoscere tã descripti
ue q; diuine conditionem ca
stitalis. Est autẽ castitas/ virtus modera
tiua passionũ partis concupiscibilis. cir
ca venereas voluptates. sicut sobrietas cir
ca delectationes gustus in cibis et potibz
moderatur. Hoc aristoteles tuus. hoc to
ta discipulozũ tuozum scola proclamat.
Natura. Nec reclamo. **S** quo vadis.
Sophia. Castitatẽ sic descriptã triplica
mus seu tripliciter diuidimus. in castita
tem moralẽ heroicã et diuinalem. Et qui
dem de morali quia notior est/ prior erit
sermo. deinde de heroica. postremo de di
uinali tractabimus. **Natura.** Placet vt
vis. **Sophia.** Castitas moralis quem
admodũ cetera morales virtutes/ consistit
in medio. Est enim virtus/ habitus electi
uus in medio cõsistens quo ad nos. vt sa
piens indicabit. Coniecturã vero medi
um castitatis. vt nec excedat castus nec de
ficiat circa venereos actus s̄m sex circũstã
tias in generali. que sunt. persona. locus.
causa. tempus. modus. materia. vt fiat. s. p̄
quẽ oportet. cur oportet. vbi oportet. quã
do oportet. quomodo oportet et circa qd̄
oportet. alioquin laude carebit. Quis. qd̄
vbi. quãdo. cur. quomodo. cernere debes.
Natura. Et quo pacto plus in homine
q; in ceteris animantibz. **Cur** nō homini
bus/ mee legis instinctus primũ insitus/
sufficit. vt multiplicet et crescat et repleat
terram. **Sophia.** **Cur** non ita queris
rationes. Quare deus omnia subiecit sub
pedibz hominis. oues z boues vnũuersas
insup et pecora campi. volucres celi et pi
sces maris. et nō cuius animantũ cetero
rum. si parem estimas legem vtrozumq;.
Sed plane datum est et insitum homini
bus liberum arbitriũ/ quo reliqua carent
omnia. Est autẽ liberum arbitrium/ facul
tas rationis z voluntatis. quasi liberum
de ratione iudicium. Dinc dominiũ acce
pit super irrationabilia quelibet. quasi ser
uilia sub libero. Dinc semetipsum per il
lud liberum arbitriũ regere debet sub quo
est appetitus suus sensualis vt domine
tur illius. Dinc illa confurgit aurea me
diocritas/ debita suis actibus. Dinc deui
ando per plus et minus debito/ iure cul
patur. **Tu** vero natura per te solã sub deo

De celibatu siue

patre summo/regis et dirigis omnia/que ratione homini non habent sibi coniunctam. **A**te denique plus aguntur quam agant. nec in suis motionibus crimine habent. sicut nec propter priam qua regant coniunctam obtinent rationem. **P**ropterea neque castitas neque sobrietas neque generaliter virtus aliqua moralis. reperiuntur in brutis. nisi forte per metaphorice locutionem. ut turtur casta. castus elephas. canis prudens. leo fortis. mansueta columba nominantur. **E**t ex opposito per similitudinem vicio. superbus equus. astuta vulpes. vorax lupus. sus luxuriosa. **N**atura **A**nima duerto que dicitur. nec a meis sunt aliena principibus. **J**am in super velut a longinquo quid moliris odorato. **S**ophia **I**taque molior ostendere quam castitas perpetua non tibi semper est aduersa. **N**atura **I**mo certe iuxta deductionem tuam et descriptionem/ nulla mihi castitas sicut nec virtus aliqua moralis existimanda est contraria. **S**ophia **R**ecte sentis et concludis. **U**nde summum mormuras ergo si sint eunuchi qui se castrauerunt propter regnum dei. **N**atura **N**unquid non iure conqueror de talibus qui se totos pro semper ab officio generationis abdicant. **N**one peccant in extremorum altero qui tanquam a gressibus vel insensibilibus/ omnidant operationi veneree repudium: nonne subiectum proprium specieque destrunt. **S**ophia **Q**uid si palam et concessis tuis monstrauero tale aliquid fieri posse multis casibus cum tuis legibus et virtute. **Q**uid si videas equos ad libidinem pronissimos/ ex equarum usu debilitari. quibus abstinentia totalis dat sicut et multis alijs/ robur et incrementum usque in senectatem et senium. **A**deo vis estimatiua circa venerea fantasiam quam abstinentia magis ledit. **S**ed querenda sunt rursus aliqua: quatenus efficiatur processus lucidior. **C**oncedis absque scrupulo quod opus generationis non est passim ab hominibus exercendum nisi quando oportet et ubi oportet. et de reliquis ita circumstantijs. **N**atura **C**oncedo. **S**ophia **D**es igitur oportet regulas ad istarum cognitionem circumstantiarum/ quales tui discipuli (aristoteles potissime) tradiderunt. **E**tsi nullus eorum ad supremam puram et liquidam conspexerit veritatem. quia tuo lumine non meo (quod supernaturale est) suum exercebant mentis intuitum. **P**ropterea diuersas in sectas et scismata/partiti sunt. quarum multas tuas co-

arguit aristoteles. **U**t quod mulierum debebat esse communitas in usu: more brutorum quorumunda animalium. **N**ecque enim sunt omnia talis intempere conditionis. sed sociali quoddam individualique vinculo mas et femella coniunguntur. sicut in animalibus plurimis cernere est. **D**icebant alij debere passim homines cum feminis in publico misceri velut canes. **I**nde cinici id est canini dicitur referuntur. **L**audauerunt alij coniugium. sed hoc pacto ne plures essent vni. aut quod concubinatus non inde tolleretur quasi culpabilis. quous honoris legitimi minus haberes. **A**ddiderunt nonnulli fornicationem soluti cum soluta non esse peccatum. imo crudeliter agique questi sunt contra genus humanum/ si non liceret vti libere proprio corpore sine cuiuspiam iniuria/ querendo voluptatem. **S**ileo de barbaris nationibus recto rationis iudicio carentibus. vel propter indispositionem corporis ut cernimus in naturaliter fatuis. vel ob persionem consuetudinis. **N**on loquar de bestialibus. non de melancholicorum mille speciebus/ in subuersione recti iudicij. **D**enique nolo totam hic et nunc materiam (que latissima est) de castitate prosequi. **S**atis mihi fuerit centrui illud attingere. circa quod non frustra presens collocutio versata et voluit. **N**on ut fiat copendiosius. conueniamus precor in aliqua positione vel certissima vel probabiliore. **A**lioquin vagari per omnia satageturibus/ nusquam finis. **N**atura **C**onueniamus assentio. memor sponsonis mee prioris/ discipulam me docilem/ non proteruam esse velle. **S**ophia **D**odeste facis. **C**oarretur idcirco sermo noster ad illos et pro illis inter quos est hic et nunc nonstra conuersatio. ad christianos loquor. qui nullo pacto damnant coniugia legitima/ sed honorant et colunt. tradentes pro relatione partis generatiue/ circumstantias sex debitas quod concubitus ille tibi nature consonus/ concessus insuper imo iustus est a summo patre nostro deo qui sit inter illas personas quas ipse coniunxit exemplo primorum parentum. dans mulierem in adiutorium viri/ ut relinqueret patrem et matrem. et adhereret uxori sue. **I**taque iam sunt duo in carne vna ad opus commune filiorum. ut crescant et multiplicentur et repleant terram. **N**atura **E**tsi sint plurime nationes/ nescientes vel non admittentes relationem huiusmodi sic artata. nihilominus

terminis his concludi non recuso. qz mul-
 tiplicatione generis humani non adnul-
 lat. videntur potius honestare ipsam per sacra
 coniugij federa castitate. **S**ophia Ho-
 nestant certe / pagatoneqz filioz reddunt
 eis vtiliore / qz vagus incertusqz concubi-
 tus. Quia in re statim colligo / non tibi di-
 splicibilez esse castitate / coniugij limitibz
 astrictam. eo qz fecunda est huiusmodi ca-
 stitas / generans qm oportet et vbi. cum ce-
 teris circustantijs. **N**atura Nullo pacto
 displicet. **S**z qualis me molestat castitas
 intelligis. videlicet / q se totam eunuchifat
 et castrat. que valescit omni concubitu / q
 sine / prolificat nullus. **T**alis est castitas
 illa / qua nominant virginitate. **H**ec ppe-
 tuam carnis integritatem / omnis experte
 actus coniugalis / semp retinere gloriatur
Alteram dicunt vidualem / differentez in
 hoc a virginitate / qz iaz experta venereos
 actus vel in coniugio licite. vel illandabi-
 liter extra coniugium / nihilominus habet
 hoc cum virginitate comune / nunqz gene-
 rationi filioz intedere velle. **S**ophia
Distincti subtiliter triplex genus castita-
 tis moralis. coniugalis scz virginalis atqz
 vidualis. extenso nomine qualiter expres-
 sisti viduales accipiens. **N**obiscum vero con-
 uenit de castitate coniugali. nondum de vir-
 ginali et viduali mecum sentis. **E**t hoc su-
 perest vt probemus. hic axis est. hic cardo
 pntis discordie. **N**atura Sic esse con-
 cedo. **S**ophia Teneamus que pmissa
 sunt omnia / protinus in concordiam veni-
 em. **N**atura Tenebunt. **S**oph. Si
 dedero tibi casus plurimos et apud mul-
 tos homines / quibus non potuerunt ipsi
 coniugalibus vti comertijs vel de facto vel
 de iure toto tpe vite sue. consequens est vt ca-
 stitas in eis ppetue continentie a generatio-
 ne filioz pmaneat. **N**atura Coseqns e
 deductio tribz modis in generali **U**nus e
 facti. alius iuris. et tercius electo conditiois
 melioris. **E**t quide huc terciu modu / sepa-
 tim post tractabimus. nunc de duobz pri-
 mis pauca de tot exēpla tangem. **Q**uis
 impedimenta facti negauerit / que se corā
 assidue ponit. vt corporalis castratio. vt in-
 ualitudine et naturalis frigiditas. z in carce-
 ratio perpetua. vt defectus apte mulieris.
Sic viceversa de femineis obstaculis.
Natura Nunqz istos negauerim casus /

quos nobis oculus indicat. **S**z quid no-
 bis de necessitate / cum loquimur de virtu-
 te. **S**ophia Multu per omnē moduz
 quādo fortis z solers animus facit de ipsa
 necessitate virtutē. quādo detrimentū ver-
 tit in meritū. **R**ursus vbi defuerit aliquā-
 do necessitas huiusmodi naturalis que fa-
 cti dicitur / concurrere potest altera que iu-
 ris est. quādo de iure nō de facto negatur
 omnis ab homine mare vel femella / con-
 iugalis associatio. ac per inde proli-
 ficatio. **E**xemplū in seruis empiricjs quos nube-
 re domini vetant. **E**xemplum de paupibz
 et egenis / non habentibz vnde tolerarent
 onera coniugij vel prolem cōuenienter edu-
 carent. **E**xemplū de leprosis / pie nolenti-
 bus progeniem similiter eis inficiendam
 gignere. **E**xemplū de fedis z turpibus / tā
 visu qz victu nō satis tolerabiliter in ma-
 trimonio cōiuncturis. **E**xemplū de viduis
 et viris et femineis / habentibz pueros iaz
 vix educabiles ab eis. quibz beniuolentia
 prouidenti / nolūt supinducere copulā no-
 uercalem. **Q**uidni casibus omnibz istis z
 similibz / eligatur castitas ppetua seu vir-
 ginalis seu vidualis. **Q**uanqz mala que
 premunt / hanc inducāt. nihilominus iō
 voluntaria dici potest atqz moraliter lau-
 dabilis. quia voluntas inducta voluntas
 est. quēadmodū tuus ostendit aristoteles
 de proijciente merces in mare ne pereat.
Postremo si passim casus inueniuntur in
 omni sexu etate gradu / quibz pot imo de-
 bet vacatio fieri ab actu generationis ad
 tempus / nunc magnum nunc maius quā
 doqz maximum / cur non poterit hoc con-
 cedi cadere posse per totum tempus vite.
Dabes igitur demonstratam tibi quam
 preassumpsimus propositionez / qz lauda-
 bilis sepe est ex circustantijs castitas seu
 virginalis seu vidualis generationi nūqz
 vacans. **N**atura Negare non valeo. ni-
 si memet in preconcessis negauero. **V**erū
 tamen mea non tollitur exinde querela su-
 per illis quos a talibus impedimentis li-
 beros (qualia nominasti) volūtas (nescio
 que) spontanea (nisi potius obstinata vel
 agrestis vel innaturalis dicenda est) remo-
 uet ab artu procreationis liberoruz. **H**oc
 est cur de tuis ecclesiasticis stomachabar /
 ob nicensi cuiusdam constitutiones concī-
 lij de perpetuo talinuz celibatu. **S**oph.
Senseram. volui tñ vti circūlocutionibz
 AA 3

P

ante dictis ad introductionem sequen-
tium. Subiungetur in super ratiocinatō
de castitate heroica post moralem priusq̄
de diuinali quā adeo grauem censet. ver-
bum fiat *Veni uolam te dederis et atten-
tam et docilem. Natura Laudabis vi-
dens.*

Tertius actus prin-

cipalis. Sophia:

Recorderis oportet eorum que
prior actio conclusit de fine cō-
ditionis humane. **Natura:**
Nimirum ille est contemplatio
prime cause scōm deductionem *Aristote-*
lis mei: quous de felicitate politica et eco-
nomica quedam alia sed non aduersa tra-
diderit/reponens eam in tranquillo con-
uictu ciuium per se sufficienti. et in dispo-
sitione bona domus. **Sophia** Loqua-
mur interim de felicitate monastica seu spe-
culatiua hominis vt homo est. ad quam
practica / seu politica vel iconomica ran-
dem habet ordinari. **Natura** Age pro-
ut vis. est cur ita facias / non satis agno-
sco. **Sophia** Agnosces. nam interro-
go te si felicitas hominis (qua nihil ei me-
lius. nihil oprabilius nihil honestius vti-
lius delectabilius est) adquiretur sepe me-
lius per castitatem heroicam / q̄ per copu-
lam coniugalem / castitas talis erit prefe-
renda seu amplectenda. Jam enim dictus
est / q̄ scōm exigentiā finis / media sunt ac-
cipienda. que nullam proorsus habent bo-
nitatem / si non ex fine. que admodum ver-
ritas conclusionis in speculabilibus / de-
pendet ex primis principijs. Est enim fi-
nis / principium primum in practicis. **Natura** Vellem exponeres quid per no-
men heroice castitatis intelligis. ne pro-
cessus forte fallat. ignoro. **Sophia** Re-
cte cupis et iam paulo ante reliqueram in-
sinuādum / quo pacto castitas nedum de
facto vel de iure poterat iugiter amplecti.
per non paucos. sed q̄ hoc fieret seu fieri
persuaderet / conditionis electio melioris
At hic stamus / pensandā dicentes hero-
icam castitatem. ex duobus maxime. primi-
tus ex fine felicitatis. dehinc ex electione
continētie virginalis seu vidualis ad sem-
per et pro semper. propter adeptionem fa-
ciliozem huius finis. possem dictis et ex-
emplis cultorum tuorum / deducere. Ni-

bil credo plus obesse veritati vel adquire-
re vel speculari (potissimum de causis
altissimis) q̄ voluptatem veneream / q̄ cō-
tractum illum corporū sine quo vxor cum
liberis haberi non potest. vbi sorbetur et
absorbetur rationis iudicium. vbi nihil
virile. nihil altum / nihil celeste / mens que
tali se deditur passioni / sinitur meditari.
Quid igitur si senserit adolescens / vel tuo
vel diuino munere vel alterius p̄moniti-
one / perpetuam huius furoris carentiam
conferre plurimum felicitati capescende /
ad quam conditus est homo. Nonne po-
terit consulto velle iugiter continere / mor-
tificando tyrānicam huius moribūdi cor-
poris rabiem. ne reuocet aut retrahat aut
deturbet / ad alta tendentem. **Natura:**
Ecce in modico suades continentiam si-
cut et felicitatem omnes homines debere
complecti. Sic perinde qualis poterit su-
perstes esse posteritas. **Sophia** Non
hec formidaueris. quia sicut non omniū
est heroicis esse id est diuinis / et super cō-
munem hominū conditionem eleuatos /
ita necraliter castos existere. Propterea di-
cit magister noster et dominus. Qui po-
test capere capiat. Nō est omittenda laus
libertatis / non liberalium collaudatio stu-
diorum / formidando ne serui remaneant
nulli / ne preterea mechanicis nemo dedi-
tus inueniatur exercitijs. Rara sunt excel-
sa omnia. semper quocq̄ vilium aut medio-
crum / maior erit numerus. suasionē opti-
morum non exstante. **Natura.** Atvero
difficilis. ne dicam impossibilis est hec he-
roica vel horrida castitas. **Soph.** Dif-
ficilis est fateor. sed tendit ad ardua vir-
tus. Difficilis. sed apud plurimos adole-
scentes et adolescentulas / inuenta est. De-
niq̄ non ego sola cum meis / sed tui / virtu-
tem heroicam posuerunt. quasi supra bo-
minem. sicut in solitarijs bene composi-
tis. sicut e contrario deprimit sub homine
incomposita solitudo. Solitarius quip-
pe / vel deus vel bestia. **Natura** Recolo
dicta meorum. Sed moderatus venereo-
rum vsus / quin aptus sit ad virtutis et cō-
sequenter felicitatis adeptionem / non pa-
lam cognosco. Nec intemperatum laudō
sed nec proorsus nullum approbare valeo
propter diuinam sui similis generationē
immo et propter vrgentem mei iuris ne-
cessitatem. At quidem propterea. separo

fermen a superfluo tertie digestionis. ego debitis in vasis illud condo. ego meatus ei conuenientes adapto. Deniq; mulcebrez indidi desiderabilem; supra modum delectationem. que continue stimulat. que si nō effluendo sedetur ledit z molestat. aut aliquando mortificat. Dic est omnium cōmunis amor. vincens omnia de quo virgilius noster. Omne adeo genus in terris hominum; ferarum. Equum; genus pecudes picteq; volucres. In furias ferrum; ruunt amor omnib; vnus. **S**ophia. Declaraueris z aggrauaueris quātūlibet volueris. nunq; obtinebis/ vt impossibilis heroica castitas iure putetur apud homines strennue voluntatis quos equus amauit. non falsus iupiter. sed deus verus. et quos ardens euegit ad ethera virtus. quam virtutem/ mei gratiam dicunt atq; charitatem. Falsus est quippe meorum vnus. vt sciui inquit quia non possum aliter esse continens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapientia/ scire cuius esset hoc donum/ a dñi dominum. **N**atura Quid mihi nunc de miraculis que solis innitor legibus meis? **S**ophia. Neq; sane leges tue diuinum seducunt auxilium. sine quo iuxta platonis tui verbum/ nullum rite fundatur exordium. Nihilominus agam tecum proximum. dicam vnde fortassis tu stupeas tūq; mirentur. **N**atura Expecto. **S**oph. Facilius est apud hominem qui bona voluntate zelat castitatem/ illam perpetuam q̄ interpolatā sine vicio custodire. **N**atura Pape quid ais? **S**ophia Id qd̄ audis Quod vt melius accipias/ constituo duos homines/ vnum vxoratum. alium celibem. continebit dico celebs facilius ab omni voluptatis illicite sensu delibato vel experientia. q̄ vxoratus vtetur moderate/ sine quauis impudicie maculantis culpa. **N**atura Vellem certis id approbationib; confirmares. **S**oph. Sumuntur rationes ex consideratione seculi. et allicientis ablatione. et febrili similitudie. et pruritus curatione. et humoris desiccatione. et iocunda consuetudine. et virtutum associatione. **N**atura Nolo moreris p̄ singula. sed te ad pauca resolue. **S**ophia Fiet. **D**ifficultas continendi/ causatur ex imaginatiua virtute/ presentante obiectum appetitui

tanq; delectabile. vel directe quia mulcet. vel indirecte. quia tristitias stimulantē aufert. Cuius rei signum est. q̄ imaginatione cessante super veneris actibus/ cessat z eorum concupiscentia vel appetitus. **P**erspiciuum fit hoc in irrationalibus q̄n tuncq; pronis ad luxuriam. sicut in eqs tauris z canibus. Hoc expressit virgilius tuus in georgicis de custodia equorum. docens eos sepatim ab equabus alendos esse. et causam reddit cum experientia dicens. **C**arpit enim vires paulatim vritq; videndo femina. **N**atura Regari non potest sensu repugnante. **S**ophia. **L**eteruz causatur imaginatio vel actuatur ex duobus. **U**num est obiectum externū placibile. pceptum visu tactu vel auditu vel etiam olfactu. **H**inc naso Fortis equus/ visu semper adhinnit eque. **H**inc magorum vnus apud arhenas adeptus est modico nasi adiumento vel odoramento regnum. ait valerius. quoniam equum suum ex memoria odoris eque/ mouit primum ad hinnitum. **A**lterum imaginationis excitatiuum. est humor seminalis querens exitum. **Q**ui si negetur/ stimulat vt yrina superabundans. vt vapor colericus et igneus. causatq; pruriginem circa partes alias. nō minus circa genitales calida ventositas prurit irritat et vrit. **N**atura **V**oluit hoc et ingeniauit summū auctor meus. prouidens ne desiderium propagationis per generationem sui similis languesceret. **N**am vt cōmestio saluat indiuiduum/ sic speciem/ carnalis commixtio. **S**ophia **V**oluit fateor. sed ita voluit in hominibus/ vt motum huiusmodi/ ratio sibi data regeret. **Q**uod et efficaciter absq; omni difficultate rebellionis/ si non suo primitus creatori ratio rebellasset. **N**atura. **T**ranscendit hec assertio/ limites meos de peccato tali. perge quo cepisti. **S**ophia **N**emo dubitauerit qui coniugatus habeat obiectum principaliter et iugiter alliciens. quod est vxor sua/ plus q̄ celebs habere cogatur. **N**atura **Q**uis hoc negat? **S**ed presto simile est remedium. per vsum consortis legitimi. **S**ophia **P**resto est. sed an plus equo succendat inflammet et ardeat/ inebriet et abducatur/ viderint coniugati. **D**icit enim satiricus. **Q**uid enim venus anxia curat? **I**nguinis et capitis que sit distantia nescit.

De celibatu siue

Quot inde deus altissime/ quot intempā
tiarum fedissimarū z inconcessarum bul
liant riuī. quot flagicia. quot contumelie.
quas turpe nefasq; dicere/ sepius erum
pant/ tu nosti omnium cognitor occulto
rum? Celebs interea rebus honestis intē
dens ac intentus nocteq; dieq; poterit a
uertere tales quales isti patiuntur inflam
mationes. ¶ **Natura.** Aessant he passio
nes dum explentur. ¶ **Sophia.** Si ces
sauerint ad momentum. protinus actio
res irruunt. ¶ **Quia** libidinis vsus/ non
satiat s; irritat/ more febrilis ardoris. quē
potus nutrit. auget et inflammat. ¶ **Sic**
pruritus in corpore/ scalpando dum mo
ri videtur augetur. ¶ **Sic** fons lactis in
nutrice/ sugendo continuatur. qui dimis
sus arefcit. in alios versus humores z exi
tus. ¶ **Natura.** Sic ingeniaui multis in
rebus et modis. Sentio deniq; similem
tibi de feminis humore argumentationez
sumere velle. ¶ **Sophia.** Jure sentis. ac
proinde cernis/ causas incontinentie pre
cipuas/ longius a celibe fieri q̄ a coniuga
to. que sunt obiectum alliciens exterius z
semen interius ex abundantia stimulans
et exitum querens. quod in celibe per su
dores aut aliter sine quauis impudicie
culpa defluit exit aut enanescit. ¶ **Quid**
q; consuetudo/ vim tuam habet o natura.
Propterea cicero tuis bene cōsulit. Opri
ma inquit forma viuendi eligēda est. quā
iocundam reddit consuetudo. Sunt qui
veneras voluptates etiam licenter exhi
bitas/ aspernarentur vt viles vt indignas
vt nauseam spiritui dantes. quoniam gu
stato spiritu desipit omnis caro. ait grego
rius vnius meorum. Talis olim noster au
gustinus. qui prius ambrosij statum bea
tuz predicabat/ nisi q; celibatus suus one
rosus sibi videbatur. At nesciebas inquit
quales quantasq; suauitates sentiret ipe/
bene olentis castitatis. sententia est si ver
ba non teneo. ¶ **His** accedit virtutū alia
rum comes ipsis caste viuentibus socie
tas. que longe sunt a solitudine coniu
gatorum/ curarum cessatio mordacium.
celestis conuersatio. sobrietas. frugalitas.
studium liberum/ colloquens cum toto se
culo secum/ presens ego sophia in allocu
tione tedij sui. Rursum habet super se iu
gum christi suaue et leue/ putrescere faci
ens iugum multiplex et ferreum mundi:

Non vlla sibi parturientium fastidia. non
educatio contumacium sepe liberorum.
Postremo. locum istum/ multi mei et tui/
super oneribus coniugij/ copiosissime ve
bementerq; prosecuti sunt. precipue no
ster hieronymus. qui laudes nunc vidui
tatis nunc virginittatis et aduersum Jo
uinianum nuptias equanitem celibatū:
vbi quicquid ex historijs et sententijs ve
terum cum sacris literis exbauriri potest/
inducit. Duo fit. vt repetitione noitra (q̄
niam habentur in promptu) non egeant.
nec te latent. ¶ **Natura** Vallem laterent
meq; omnesq;. presertim in hoc q; laudem
virginitatis/ in improprium reprobatio
nemq; vertit nuptiarum. Nec defuerunt
qui tale quid ipsi. dum viueret oppone
rent. ¶ **Sophia.** Opposuerunt. Sed re
spondit coniugium sanctum et nuptias
sanctas esse. o quibus hic dicendū nō est
per singula. ¶ **Natura** Si talis esset om
nium celibum conditio/ qualem descripsi
sti. Tolerabilem mihi nō nego fore quan
dam ipsorum multitudinem. dum plures
aliorum/ intenderent quantum sufficeret
generationi filiorum. At uero de mille vir
vnum talem inuenies Amplius. quia lau
dez fundas heroice castitatis ex fine. quia
preparat ad contemplationem altissime
veritatis. quid de tot meis. de tot tuis ele
uarissimis et doctissimis/ vsq; ad prophe
tie spiritum viris. quos scimus vxores ha
buisset. ¶ **Sophia.** Non tollimus omnē
ab vxoratis cognitionem perspicuam ve
ritatis/ illam specialiter que lucet in specu
latiua intellectu. qualem tui vel solam cu
riosius inuestigant. Amantes veritatem
magis vt lucentem. q̄ vt redarguentem et
corrigentem mores peruersos. quos non
ita deserere curauerunt. Propterea tradi
ti sunt velut ingrati/ in reprobū sensum
et obscuratum est insipiens cor eorum et
in stultum finem deducti sunt. Datur al
tera cognitio non declaratiua vel specula
riua et illustratiua vt precedens. sed in ex
perimento consistens et affectu quam ne
mo nouit nisi qui accipit. Et hec si datur
vxoratis. profecto sitdum vacant ab am
plexibus. et rarissime fit. quia nec tunc cō
fertur prophetie spiritus. neq; suauissim⁹
odor ille/ sapientissimamq; iocunditas. quā
ego sapientia confero scdm nomen meuz/
quod plus sumitur a sapore qui est gusta

sto spiritus affectualis / q̄s a sapere quod respicit intellectum. Porro si pauci sunt celibes et electi et eleuati perfectiq; / multo rariores sunt. ceteris paribus. nuptijs dati qui sine contaminatione se custodi / ant. **Natura** Foves meā aduersus continentes querimoniam. dum continendi difficultatem causas. mecum quoq; sentis que dicit / vix vnum vel vnam de mille reperiri. **Sophia**. Imo verius debilito compescog; dum castitatem in celibatu faciliorem trado. duz possibilem in omni erate sexu gradu ordine (q̄suis difficultem) multis ipsam predico. Alioquin peccatum haberent. aut ad impossibile tenerentur. Viderint qui non credunt. si omnibus in comune non vxoratis detrahūt peruersa temerariaq; diiudicatione proximorum etiam in matrimonio coniunctorum. quos et quas esse constat frequenter mutuo sepatos per tempus et per tempora et dimidium temporis. vel distantia locorum. vel impedimento morborum. aut religionis sacramento. Quos si continere dixeris eo tunc posse. cur non et celibes tāto spacio saltem / poterunt idem. imo proxius ex deductis. Eos vero si suspicatus fueris per incontinentiam superari / damnas omnes / teq; ipsam tuosq; do mesticos parentes et alienos. Itaq; regrediendum est ad hanc veritatem q; sub rationis imperio / est sensualis appetitus. et carnalis executio. difficultate vel inclinatione n̄tente in contrarium non obstante. Ad q̄s altruendum / valet responsio ipocratis fm aliquos vel fm alios socratis. quem dum vifonoma inspecta diceret vifonomo coruptorem esse puerorum / discipulos volentes irruere in eum compescuit dicens. Sum. sed contineo. **Natura**. Hode ste ciuiliterg; persuades. Sed quid de multitudinedicis vxorum. **Sophia**. Nolo putauerit aliquis multitudine vxor. (duz etiam legaliter multis fas esset vti) libidinis ignem / furorem fomitem tyrannidem excutere. sed crebrius in malum augere. Pocet hoc spurcissima saracenorum secta / quos a fedissimo a te q; natura damnato masculorum concubitu / pluralitas vxorum non auertit. sed inuertit peruertit et subuertit. Quid insuper de romanis scripsit apostolus noster in epistole principio. quid ipsi poete sui cecinerunt. quid

historici narrauerunt / de muto hoc vicio / cognitum est. Duo palam fit. vnerum furorem plus cedendo fugiendoq; vitari quā vtendo. Habet proinde castitas heroica / deum / finem. querens expeditum a mille sollicitudinibus animuz. quibus ne quaē caret coniugiu. fit proximior deo: fit auxiliū sui capacioz. Tam idcirco licet decet / et expedit amplecti. **Natura**. Cur non vitatur corporali castratione / qui mē talem eligunt seruare perpetuam? Tunc itaq; nec ipsi peccarent concupiscendo feminas. nec eas in peccatum traherent. et a suspicionis macula de consortio mulierum / manerent immunes. **Sophia**. Vultum aliter sensit vnus de meis dicēs q; concupiscentia spadonis / deuirgina / uit adolescentulam virginem. Apud comicum insuper dicitur amatores esse mulierum maximi. verum nihil posse. Adeo verus est sermo magistri nostri / q; ex corde procedunt adulteria fornicationesq; torpeat quāuis corpus. Eterum. nefas est auctoritate propria se castrando mutilare. sicut et se occidere. precipue dum non seruatur inde totum corpus sed debilitatur alteratur viciatur / vnde consequenter anima passiones morbidas subit. et in moribus tetras. Neq; in hoc Origenis mei probatur exemplum vel zelus non scōm scientiam castitatis / se carne castrantis. **Natura**. Quid agat igit aduersus stimulos carnis integer corpore / si talia patiuntur mutilari. **Sophia**. Arbitrium in eis liberum cum timore dei / configet carnes eorum. sagittis gratie potentibus. cuz carbonibus virtutum desolatorijs. si querantur bona fide et toto corde / remedia furoris huius. que plurima sunt. et precipuum fuga inertis ocij. quod vidit qui ait. Ocia si tollas / periere cupidinis arcus. **Natura**. sit sobrietas. familiaritas absit. **Natura**. certe. non meum est audire modo generationem cohibentia. cuius est incentiua procurare. **Natura**. transfer ad alia si qua sunt perfunt. que post aliquātulam si vis pausationem / prosequere.

Sequitur quartus

actus principalis istius dyalogi apologetici **Sophie ipsius scilicet et nature. tractans de castitate diuinali &c.**

¶ Quartus act' prin- cipalis.

Sophia.

A satis o natura foroz pausatū est: **Natura Satis.** **S**ophia Terminemus ergo quod superest. **Natura Termine- mus.** expecto. **S**ophia Hactenus in actione superiori triplici / versata est ora- tio nostra quasi preparatoria pro quarto hoc (qui et vltimus est) actu potissimū in- tentio. non supgressi sunt termini capaci- tatis tue. Nunc in altiori supra nō contra te regione colloceris oportet. vbi de xp̄ia- norū moribz ac ritibz agendū est. qui non tua traditione sed mea / per deum ⁊ ex deo / supernaturali sunt reuelatione suscepti. **Natura** Hoc tanto mihi facilius erit / q̄n- to causam vnā esse p̄stantissimā optimā et supremā nō dubito. Est enī vox mea ap̄d omnes talem esse quā appellant deum. de qua / post inquisitionē solertissimā dixisse fertur aristoteles meus. Inueni te causam primā. fac me tibi placere. Demum que gens tam effera / que natio tam barbara / q̄ non aliqua religione teneat. Atvero quis et qualis sit verus cultus / per reuelationē specialē aliter q̄ ex creaturis meis accept' fateor supra me est. nō (vt benedicis) con- tra me est. **S**ophia Da te interim mi- bi meeque fidei. credens vt intelligas vnicū xp̄iane religionis verū esse cultum dei no- stri. **Natura** Credo. quatenus ad intel- ligentiā docendoꝝ p te pateat via. **S**o- phia Collocabim' ergo principū docen- doꝝ / vbi dictoꝝ finis fuit. Istā quip- pe legem esse diuinitatis vt supremū infe- riorū iungat principijs superiorū / tradit il- le magnus olim tuus ariopagita dionysi' que p̄dicatio cū miraculis meū fecit et ex- tulit. **D**iximusō heroica castitate. quā non aduersam tibi nec impossibilem mō- strauimus. **Natura** Demonstrasti confi- teor. **S**ophia Coniūgitur huic in ascē- su castitas diuinalis. put moralē heroica sibi sternit castitates. **Natura** Castitas hec diuinalis qualis est ⁊ quid sup addit / ediffere. **S**ophia Rite petis. Et quidē ex finis cōsideratione cognosces. **N**am moralis castitas / habet proximum finem se cōtinere fm dictamen reuerentionis per te naturam / hominibus indire. **A**st be-

roica tendit altius / in primā causam se re- uolvens et exaltans. **D**iuinalis vero fi- nem attingit eundē qui deus est. sed emi- nentiori modo. propter tria p̄cipue. **P**ri- mo quia voto firmatur. **S**ecūdo quia si- de spe caritateq; dedicatur xp̄o. qui simul in vnum deus et homo est. domin' et pro- ximus. frater amicus et sponsus. **T**ertio quia sacrosāctis mysterijs hec castitas ap- plicatur. **P**ropter hec tria plurimum di- stat hec castitas a castitate idolatrarum. **F**uerunt quippe virgines inter eos demo- nijs vt veste et palladi et telluri non deo sacrate imo excrete. sic et apud diaboli- cos manicheos. **P**orro. moralis casti- tas est velut incipientium et purgando- rum. **H**eroica velut perficiendorum et il- luminandorum. **D**iuinalis tertia tanq; perfectorum in eterna beatitudine consu- mandorum. **T**alis esse debet castitas ec- clesiasticorū ⁊ p̄sertim sacerdotum ⁊ ma- xime prelatorum. **Natura.** Debet esse dicis. s; an sit / tu videris. o sophia. **S**o- phia. Nondum agimus de castis. sed de castitate. quam absolute consideratam / p- sonalis abusus non sordidat aut violat / sed effugit. que admodum te naturam vi- cia quantumlibet enormia qualia nomi- nantur fieri contra te. nō te polluūt. quin- digna iugi veneratione subsistas. **C**on- uenio te nunc igitur / an presupposita si- de laudabilis tibi sit huiusmodi castitas diuinalis. **Q**uid differis? **Q**uid musitas? **S**i castitatem heroicam / conuincit aper- tissima ratio te laudandā concedere. quo pacto superesset aliqua dubietas de p̄- conio castitatis diuinalis qualis descri- pra est / vota deo. dicata cristo. dedita cul- tui sacro? **Natura.** Vincor veris. nec ef- fugium video. si non ad abusus culpā- dos querelam meam receperis. **S**o- phia. Abusus ego non minus q̄ tu cul- po. criminor. abominor. damno. **V**erum tamen dic quales reperis intolerabiles in castitatem professis exorbitationes. **S**ūt quippe nonnulla q̄uis viciosa. locis tem- poribusq; et personis / toleranda. **A**lioq̄n tollantur omnia bona tam tua q̄ mea ne- cesse est. **Q**uoniam nulla sunt / quibus nō contingat aburi. **C**ognoscit deus figmen- tum humanum. scit homines circunda- tos infirmitate / a summo vsq; deorsum. **I**deo propiciabilis est super malicia.

Natura. **J**ure mihi tibiq̄ displicibilis esse debet tanta multiplicatio indignorum. tanta frequentatio preuaricationis vortorum. tanta contaminatio sacrorum. mearūq̄ legum horrenda peruersio. maxime cum videas ipsa/tot scelera/flagicia/iniquitates/peccata/delicata/abominaciones/q̄s vel nominare vel etiam cogitare/turpe est in meum reuerti propagnis debite preiudicium. **H**inc regiones vacue derelinquuntur absq̄ habitatore. **H**inc cultus tuus iste xpianorum/pene deperditur/multiplicatis per generationē hostibus suis/ethnicis et saracenis. **S**ubinde quid obesset noue legi tue plusq̄ veteri similiter tue. si honestissimo matrimonij sacramento/ministri religionis vterentur. **N**ūquid sapientior aut sanctior q̄s olim effectus est deus. **F**uerit ipse xpus virgo. fuerit natus de virgine. virginali desponsata viro. fuerit prefiguratus in virginitate hieremie et helie. **S**uasit ipse virginitatem paucis q̄ capere possent idoneis. **U**nde queso preceptum ortum est/ vt non solum iam sit castitatis consilium et hoc sine delicto iuuenilium personarū et adolescentularū imo puerorum puellarūq̄ sub velo religionis quorum quarūq̄ mille furores aut similia esse dicit **V**ratius. **Q**uid d̄ prouectionibus. quos incontinētes fuisse prius/ambigit nemo. nec forte posterius continentes sperat vllus? **U**incit indignitas rei/meam certe conuersionē. que longe plus operibus se loquitur. se clamat et prodit: q̄s meis posset vocibus/ nisi sponte quis obsurdescat. **S**ophia **S**i tam acerba fers animositate facinora vouentū castitatem. **R**espice queso respice trabes ingētes defectuū in oculis/atq̄ colluiones fedissimas in omnib; membris generatio/ni vacantium. **S**ed quia non apte probuz probro diluitur. ad id respondeo qd̄ queris amarius **A**n sapientior fuerit christus filius in noua q̄s pater in veteri lege? **E**adem crede mihi/proorsus eadem fuit sapientia que ad pfectum duxit impfectum puericiā ad pfectionis etatem. timores ad amorē et spiritus libertatem. **P**orro cur non inspicias in sacerdotib; veteris legis/quāta super alios sanctitatis/quāta castitatis imponebat artatio? **U**rozem nō nisi virginē. non nisi semel et vnicam. non repudiatam. non sordidā/fas erat accipere.

Vacabant ab vrozum quolibet amplexu tempore vicis sue/sub mortis interminatione. **S**i moriebatur vroz in adolescentia/continēdi necessitas incubebat. **E**t quoniā assidue nostri sacerdotes sacris occupantur mysterijs. quid diuinius/q̄s vt continua polleant castitate? **V**acant legi dei/quam ab eozū populus ore requirit. **H**ec autē lex sicut immaculata est/immaculatum speculatoresq̄ doctorēq̄ vult. **Q**uod si grecorum xpianozū opponitur coniugium. **F**ortassis ideo privati sunt illa qua p̄diti fuerant legis peritia. et in varios iam supra modum corruerunt errores/disso/nes romane vereq̄ pietati. **Q**uid q̄ apud eos vigent adhuc calogeri monachi celibes sub regula magni patris basilij quos fere solos de clero/populus habet in precio? **H**uc accedat q̄ ministri gratie reuelate/sunt per electionē/non hereditariaz vt olim successionem. **D**ebent insuper liberiores q̄s olim/a seculari seruitute viuere. **D**ebent rursus in re familiarī minus esse solliciti. deditiq̄ minus auaricie seu rapine/thesaurizare volenti pro filijs et filiabus instar iude. quinimo pro nepotulis. quos vnus ē pontificibus datos a demonio loco filiozum/quos deus subtraxerat ab ecclesiasticis. querulus loquebatur. **A**ntē de queso que admodum hec tria/que sunt electio. libertas. vacatio. fundant rationabilitatem celibatus perpetui sacerdotum. **I**uncto q̄ nullus ad votuz sicut nec ad sacerdotium cogitur. nullus ante discretionis annos dum est arbiter sui. nullus qui non auxiliante dño sine quo nihil facere possumus votū suū possit implere. **T**ātūmodo volūtas bona assit cū gratia. nec ei desit vel obest sit/arbitrium. **Q**uod si cadant aliqui/presto est per p̄nias subleuator de? **D**eniq; o natura ne gloriaris adeo magnificans multitudinem hominū. quoniam melior est vnus timens deum q̄s mille filij impij. **M**axime si timor sit coniūctus anime continēti. cuius non est condigna ponderatio. que diligens mundiciāz propter gratiam labiozum habet amicum regem deum. **A**dde q̄ virginitas implet celum/secunditas carnalis/mundū. **D**eniq; tuus **A**restoteles policias instituens/notauit moderatam debere esse puerorum multitudinem. **Q**uod a nōnullis accipitur/quasi necandi sunt superflui.

De celibatu ecclesiasticorū

Quod practicasse grecos/ comicus aliqui insinuat. Verum rectius intelligatur/ vt sit hominū pars/ generationi nō intenta/ vacans altioribz. **S**oluitur p̄ inde que daz tua oppositio de virginitate. q̄ nō mediū tenet sed extremuz. Tenet vtiq̄z mediū quo ad nos. qm̄ obstat quādo op̄z et quātū oportet. z vbi oportet. oīm circūstantiāz qualitate pensata. put sapiēs iudicabit. **Q**uāobrem parce ire tue soroz natura. solerter aiaduertēs. q̄ p̄ celibatuz/ salubriter p̄uisum est statui ecclesiasticoz de beneficijs viuentiū. Quibz si darentur vxores/ si liberi nascerent/ quis post eorū mortē suas pasceret vxores z filios? Non successor in beneficio: qd̄ sibi vix sufficit. Nō alius si nō casualiter. Et ita medicitate vilescerēt vel inedia fameq̄z pirēt. Attēto z hoc q̄ sacerdotes multi/ sibi soli vix viuere satis habēt. quid si familiā addideris sūptuosā? **N**atura parca ire o sophia. Vis igit̄ vt siccis oculis. duro corde. visceribz cōgelatis. sine cōpassione. sine pietate p̄terea silentio. tuāz mearūq̄z p̄uaricationes legū mltiplicatas sup̄ numerz. **S**ophia Nolo equidē. S; pari federe tu mecum p̄uisione implores accōmodā. **N**atura Quem inueniā misera cōsolatorem? Quis tātis feret opem malis? Cur creata sum videre tāta mala mee sublimis creaturē? Que nūc cladibz z pestilentijs infecta depit. nunc bellis horridis attrita corruit. nūc per nō vsū vel abusū virtutis generatiue/ p̄sus naturalissime diuineq̄z et p̄fecte/ quasi sterilitate consumit̄ z arefcit. **S**ophia Desup est puidus sup̄ omnia deus/ cōmunis mihi tibiq̄z pater creatorz rector. Sperandū de sua misericordia. cuius copie nō est numerus. petendū est ei⁹ subsidiū. querendū. pullandū. **B**eniq̄z p̄cipes populoz dum erūt cōgregati cū principe summo/ vicario dei abrahaz/ cōmonēdi erunt orandi cōtestandi/ ferre p̄sidium rebus lapsis/ hominū defectus reficere. deformata reformare. nominati m̄ circa tot propaginis obstacula. non afferentia deo gloriā. nō ecclesiastice religioni de corē. p̄pter tria que tue miscuisti querimonia. Quorum vnū est. nimia vouentiū maxime adolescentiū/ multiplicatio. Alteruz celeberrima vtorum sine fructu legitime prolis/ effractio. Tertiu; cōraminatio sacrorum. tueq̄z cōstitutionis abominanda

subuersio. **N**atura Cur non adijcis tollendum esse votum a sacerdotio. cum non sit ei diuina z essentiali vel inseparabili societate connextum. quicquid sit de monachis? **S**ophia **D.** quasi stet in non vouendo tota reformatio. quasi non peccent vxorati. Sed nec refert magnopere/ si votum nequaq̄s sit annexū essentialiter sacerdotio/ postq̄s ita cōiunctum sibi est. vt omnis illud suscipiens/ nedum voueat. sed votum etiam solēner. matrimonii dirimens iam contractū/ non minus q̄s in monachis. Sed nec plus habet dispensabilitatis vnū q̄s alterum. nisi q̄ facta monacho dispensatione/ desinit esse monachus. quoniā status importat tria vota d̄ sui ratione. Sacerdoti vero cōcessa dispensatione voti/ sacerdos tamen manet. **A**t vero hic non versatur reformatio principalis. sed per alia media. qualia nūc et hic aperire/ non est consilium. **H**oc dicimus. q̄ de duobus malis/ minus est incōtinentes tolerare sacerdotes/ q̄s nullos habere. Sicut abutimur bonis dei: sic vitur ipse malis nostris ad electorum salutem. nominati in sacramentorum ministratione. quod olim figuratum est in pastu helye per cornos. in quibus peccatorum nigredo figuratur. **N**on expectet aliquis q̄ area dominice ministrationis/ tanta possit sollicitatōe purgari/ quin plures sint palee viciosozū vt luxuriosozū. inter quos latent z fouentur tanq̄s grana purissima/ cultores castitatis. **Q**uis scit si plures nunc ecclesiastici custodiant in celibatu castitatem illibatam/ q̄s si iuncti cōiugio/ maritalem integre conseruassent? **Q**uis nesciat in multis et de multis de siderabilibus/ facilius esse totaliter abstinere q̄s vsū moderari? **V**idit hoc epicurus assertor voluptatis. qui teste seneca dicit. **V**is diues fieri. Non diuitijs adijciendum sed cupiditatibus detrahendū. Similiter in omnibus eiusmodi. **V**is voluptuose viuere/ non voluptatibus adijciendum sed cupiditatibus z concupiscentijs detrahendum. adeo vel diuitem vel voluptuosum fieri non in exterioribus situm est sed intra nos. **Q**uid q̄ non humana p̄sumptione regit ecclesia sed spūssancti directione. put omnia temp⁹ hñt? **F**uit ecclesia primitus sine dotatione temporalium. qualiter postmodū per **S**iluestrum

et alios sanctissimos / spū sancto largede-
dit. Sic aliquādo p coniugatos regebat
ecclesia. vt in antiqua lege. nūc p celibes in
noua. **C**oncludim⁹ tandē nos interea
cōtentos esse debere remedioꝝ postulatione.
qualia qualiterq; tetigim⁹. vt tranquil-
le concorditerq; maneamus sorozio nexu
iuncte/natura cum sophia. **N**atura. fiat
precor ita. **F**init.

Carmen cōtra pul-

crudinē corporis quomodo sepe ē occa-

Pulcer alet. decoloratus virget
Dolorius vt tibi sis. **T**amen audi.
Te speciosa ligant velut auri
Uincula. retibus et nimis artis
Stringeris / implicitus magis / ex quo
Roboris est vegeti caro candens /
Passio liberior virget omnis.
Subiuga fit ratio. iacet excoꝝ.
Te fleo. nam tua soris miserāda. **F**init.

Opusculū eiusdeꝝ

contra impugnātes ordinē Carthusien.
quomō pauca in eis reperiantur miracula.
quali exinde viltiores censendi sunt.

Miracula cōmuniter fiunt ad
probandā sanctitatē illi⁹ qui
ea facit / de qua dubitat. **V**el
fiunt ad cōfirmandā et cōin-
cendam infidelitatē alicuius
vel aliquoꝝ. **U**bi autē per scripturam sa-
cram vel euidentiaz / constat de sanctitate
talis persone / raro fiunt p illum miracula
quia iam habet aliquod genus probatio-
nis sue sanctitatis. **S**ic et iuri iste dicit
q; vbi vno modo legitime constat de intē-
tione partis / non requiritur vel exigitur.
imo esset superflū aliud genus pbationis
ea. i. extra de probatiō. **E**t ideo martyres
de quoz; sanctitate nullus dubitat / raro
fecerunt miracula respectu alioꝝ. specia-
liter in vita. **C**onfessores vero plura. in vi-
ta et in morte. **E**t quo dubio antiquit⁹
confessores vsq; ad Siluestrum papam
publice non colebantur vt sancti. nec ali-
quis in canone misse est positus. cum ta-
men virgines. immo et corrupte mulieres
sed tamen martyres / ibi sint posite. sicut p
petua et felicitas. **I**nter ipsos confesso-
res sanctos / hec fuit differentia. **N**am
qui scripserunt multa ad fidei illumina-

tionem / et magna scientia et doctrina pol-
lebant / pauciora aut quasi nulla fecerunt
miracula. precipue in vita. quia habebāt
probationē sanctitatis / in eminentia do-
ctrine. **S**ic augustin⁹ gregori⁹ et similes.
Unde cum in canonisatione sancti Tho-
me de aquino opponeret / q; nō fecerat mi-
racula in vita / vel non multa. dictum fuit
per papam / nō esse curandū. **N**am tot mi-
racula fecit quot questiones determina-
uit. **A**lia quoq; inter confessores diffe-
rentia fuit. **N**am aliqui vixerunt in here-
mo in asperitate vite pseuerātes in pugna
contra vitia et temptaciones. elongati a cō-
uersatione hominū vsq; ad mortem. **D**i-
quā oderunt patrē et matrē. possessiones
et. et secun. sunt xpm. portantes crucem p
abnegationē sui et suozum iuxta euange-
lium / sufficit eis pro sanctitatis testimo-
nio verbū xpi. **S**ic et paulus primus he-
remita (respectu cuius Anthonius clama-
uit se solū monachi gerere nomen) nullus
legitur fecisse miraculū. **L**orius autē por-
tabat sibi quotidie panem p diuinā dispē-
sationem. sicut et **D**elie. **E**t ne in tam la-
ta materia diu immeret. tam martyres q; **B**
confessores. viri et mulieres / fecerunt et fa-
ciunt miracula / multas ob causas. vt scilicet
predicatio eozū et nomen **I**hu xpi in
quo tm̄ est salus / efficac probaretur. **S**ic
petrus claudū et per illū octo milia iudeo-
rum sanauit. illos in anima. istos in cor-
pore et anima. **S**ic et ceteri apli nō ad oñ-
sionem sue sanctitatis. sed ad exaltationē
nominis xpi. **A**liquādo ne predicatio
propter ministros contēnatur. eo q; inter
homines cōmuniter viuunt. sanctitatisq;
alia testimonia nō habent / ex doctrinarū
excellētia. sicut **N**icolaus. martinus. cete-
riq; pastores sancti. in populo conuersan-
tes. **A**liquādo ad cōfirmationē xpiano
rum nōdum plene in fide fixoꝝ. quia de fa-
cili abscederēt. vel saltem in fide errarent.
Aliquādo in certis mundi partib; ma-
iora et plura fiebant miracula. **T**um ppter
loci vel hominū qualitatem. q; ceteris paga-
nis et infidelib; erant p̄p̄inqui. et sic p cōse-
quens difficili⁹ inducēdi ad fidem et pro-
cliuiores ad recessus. aut q; ex paganis p-
pagari et sic paternas consuetudines difficil-
lime reliquissent / nisi crebris signis robo-
rati essent. vel ppter eozū stoliditatē et rui-
ditatem. tam in morib; q; ingenijs ac sen-